

ירחי כלה

ה'תשע"א - ה'תשע"ז

ישיבת "תומכי תמימים" המרכזית



יוצא-לאור לרגל מעמד "ירחי כלה"
יום שני, חמשה עשר באב ה'תשע"ז
ישיבת "תומכי תמימים" המרכזית, כפר חב"ד

ב"ה

פתח דבר

לקראת המעמד התורני הגדול "ירחי כלה" השנתי השביעי, שייערך אי"ה ביום שני, חמשה עשר במנחם-אב ה'תשע"ז, בסמיכות ליום ההילולא השבעים ושלוש של כ"ק הרה"ג והרה"ח המקובל וכו' רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל, אביו של כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו, הננו מגישים בזה לקהל אנ"ש והתמימים, מחבבי תורה ולומדיה, קובץ מיוחד בעניין מעמד ה"ירחי כלה".

בפתח הקובץ הבאנו משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו אודות מעלת ההשתתפות במעמד ה"ירחי כלה", וראשי פרקים מתוך הנושאים התורניים שידונו במעמד ה"ירחי כלה" על ידי הרבנים הנכבדים שיחיו.

בשנה זו נערך המעמד בסימן "כל השביעין חביבין" - תורת הדור השביעי ואתגרי הדור השביעי. בקשר לציון עניין זה, הננו מפרסמים בזאת את המאמר "הדור השביעי", מאת הגה"ח הרב יואל שי" כהן. מאמר זה התפרסם בספר "השביעי" בהוצאת "תורת חב"ד לבני הישיבות", והננו מודים להם על מסירת מאמר זה לפרסום.

לחביבותא דמילתא, הננו מפרסמים בחוברת זו צילומי כתבי יד קודש מכ"ק אדמו"ר נשיא דורנו ומרבי לוי יצחק זצ"ל, אודות כתיבת ספריו "ליקוטי לוי יצחק".

חוברת זו נערכה ע"י חבר וועדת ההיגוי של מעמד ה"ירחי כלה" הרה"ח הרב זושא שי" וואלף, ותודתנו הרבה נתונה לו על כך.

חיבה יתירה נודעה מהרבי למעמדי ה"ירחי כלה", שהחשיבם עד למאוד, ועורר ועודד את ההשתתפות בהם מידי שנה בשנה.

הננו פונים בזה בקריאה של חיבה אל ידידינו אנ"ש והתמימים שיחיו, בעלי בתים ותופסי תורה כאחד, וכן אל אלפי בוגרי הישיבה ברחבי הארץ, להקדיש מחופשת הקיץ את יום זה כיום שכולו תורה ולהשתתף במעמד זה, אשר מעמד זה היווה בשנים שעברו הזדמנות פז עבור כל אחד לשוב ולהתבשם מניחוח הישיבה הקדושה, בהאזנה לשיעורי תורה מפי טובי מגידי השיעורים והרבנים בנושאים המגוונים שנבחרו, לטעום את טעמה של "תומכי תמימים", ובד בבד להתעשר במלוא חופניים של תוכן עיוני מעמיק ומרתק. ובוודאי השתתפותו של כל אחד ואחד במעמד זה תגרום נחת רוח מרובה לכ"ק אדמו"ר נשיא דורנו, בנו של בעל ההילולא.

תודתנו והוקרתנו נתונה לכל ידידינו הנכבדים, תומכי הישיבה הק', אשר סייעו בגופם ובממונם למעמד ה"ירחי כלה", ושכרם מן השמים.

אנו תפילה, אשר תיכף ומיד נזכה לקיום הייעוד "הקיצו ורננו שוכני עפר", ובעל ההילולא בתוכם, וכ"ק אדמו"ר נשיא דורנו יוליכנו קוממיות לארצנו, בגאולה האמיתית והשלימה.

ישיבת "תומכי תמימים" המרכזית באה"ק

עש"ק ואתחנן, שבת נחמו, י"ג במנחם-אב ה'תשע"ז

תוכן העניינים

5	דבר מלכות
6	כתבי יד קודש
9	הרצאות תורניות ירחי כלה תשע"ז
12	הדור השביעי - מאמר מאת הרב יואל שי' כהן
22	ממראות מעמדי "ירחי כלה"



"יישר בה" למשתתפים ב"ירחי בלה"

המעיינות מחוץ לעיר, ובפרט שהם נמצאים שם יחד עם הילדים, ולימוד התורה שלהם הוא באופן של "הבל שאין בו חטא",

ויש צורך להיות שם יחד עם הילדים, באותו מקום גשמי, כי הילדים צריכים לראות שנמצאים איתם יחד, וגם המבוגרים יותר מביניהם - צריכים לראות שנמצאים שם איתם יחד.

ובפרט שמן הסתם ימסרו להם את העניינים שדובר אודותם כאן, ואצלם הדברים יתקבלו בחביבות יתרה - כיון שהם לא היו כאן.

וזה הסיבה שזירזו אותם בערב שבת שייסעו לשם, מצד גודל הענין שבוה.

ובהשגחה פרטית הם לא שאלו האם תהיה התוועדות בשבת (אני חששתי שמא הם ישאלו זאת, ואזי - אפילו באם היו מצווים עליהם לנסוע, מן הסתם הם לא היו מצייתים),

הם רק שאלו, שהיות והם רוצים לנסוע לשם, אך הם מתלבטים האם לנסוע או לאו -

כיון שכך, אזי מיד הזדרזתי, ואמרתי להם שייסעו מתוך בריאות, ושיהיה בהצלחה רבה - ואכן זה היה בהצלחה רבה...

וממשנה זו באים למשנה שאחריה, וסדר בתורה גם הוא תורה, המשנה האומרת "בן חמש שנים למקרא כו", שבמעמד ומצב זה של "בן חמש שנים" - הילד עדיין לא שייך לענין של "הפך בה והפך בה דכולא בה", ולאחר מכן הוא עולה מדרגא לדרגא, עד שמגיעים לדרגא של "בן מאה כאילו מת ועבר ובטל מן העולם", וכידוע הפירוש בזה שכל ההעלמות וההסתרים של העולם, "מן העולם", מתבטלים נגדו "עבר ובטל - מן העולם" (חסר הסיום).

דובר לעיל אודות דברי המשנה "הפך בה והפך בה דכולא בה", ודבר זה קשור עם "מסכת דכלה" הנלמדת ב"ירחי כלה". וענינו של "ירחי כלה" הוא - שלמרות שלומדים במהלכו רק מסכת אחת, אבל אף על פי כן - "כולא בה".

וכפי שהרשב"ם במסכת בבא בתרא (קנז ע"ב, ד"ה "מהדורא בתרא") מבאר: שהיו שני חודשים בשנה של "ירחי כלה", בחודש ניסן ובחודש תשרי. ובכל חודש שכזה למדו מסכת אחת, כך שהלימוד של "מהדורא קמא" [לימוד כל הש"ס בפעם הראשונה] ארכה שלושים שנה. בהיות ובכל שנה לומדים שתי מסכתות, בכל "ירחי כלה" מסכת אחת, ובש"ס ישנן שישים מסכתות, כך שלימוד "מהדורא קמא" ארך שלושים שנה, ולימוד "מהדורא בתרא" ארכה שלושים שנה נוספות.

[כך שהלימוד ב"ירחי כלה", למדות שלומדים בה רק מסכת אחת כל פעם - אך "כולא בה", לומדים בה את כל הש"ס].

וכאן המקום לומר יישר"כח לאלו שנסעו ל"גן ישראל" להשתתף ב"ירחי כלה", ועל דרך זה לאלו הלומדים תורה בכל העולם כולו.

ואף על פי שאלו הנמצאים שם, נמצאים בריחוק מקום גשמי מכאן, ותעיק עליהם העובדה שהם לא השתתפו בהתוועדות, כיון שהם עוסקים בתורה אזי לבטח יהיה להם צער מכך שהם לא היו כאן - אך על זה אומרת המשנה "לפום צערא אגרא", ככל שהצער גדול יותר, כך גדול יותר יהיה השכר שהם יקבלו בגין כך.

וענין השכר הוא - "שכר מצוה מצוה", עצם המצוה גופא היא השכר עצמו, כי ענינה של מצוה הוא שבאמצעותה נעשים צוותא וחיבור עם הקב"ה.

וגדול זכותם של אלו העוסקים בהפצת

(משיחת שבת פרשת עקב, כ"ב מנחם"אב תשל"ז.
שיחות קודש תשל"ז חלק ב עמוד 476 ואילך, תרגום חופשי)

מבין
נצוצי אורות

אורייא קיימא קיימא ולא משדלי בה טב לן ללא יכרון על מה יקושן כלל
 סכלתו וי' לן כד יתעדן יומי דרע עלישו ויטרדון להון מעלמא מתן חיען יומין
 דרע או סלקא דעמך דאיען יומי דכוכב לאו הכי דהא יומי דכוכב י' זכה בכען
 וכני בען יומי דכוכב איען . מתן איען יומין דרע אלא איען כמה דאחמר דכוכב
 (קלמא י') וחסר אה בוראך כימי בתודיך עד אהר לא יבדו ימי הרעה לאו
 איען יומין דכוכב אלא רוח דמלאה כד ברא קב"ה עלמא ברא ליה בחאון דאריותא
 וכל אה ואת עלמא קיימא עד דהקיימו כגוה אחון באת ביי"ה וכל איען אלפא
 ביהות דהחנגללו אחון כלבו קיימי (מלא) למכרי עלמא כיון דהחנגללו והחכרו
 חרין אחון אלן (ב) ע"ד כחה סלקא טיי"ה ולא אחייבת עד ונעמי בה קב"ה
 ואמר לה טיי"ה טיי"ה על מה אה סלקא ולא אחייבת בדוכיך אהרה קיימא וכי
 עבדה לי לחאי אה כרישא דכוכב דהא דריותא פתח בי כי טוב סך אלא מתחברא
 לאחייבתא באת רע . אהר לה טוב לאחריך דהא אה גריך לה דהא ב"ע דהא
 בעי למכרי בטון תרזייכו אהכלל כהרז ויהכרי אבל אה לימינא ויהאי לשמאלא .
 וכדן חבו ואחייבו דא ברא כהרז . כהרז שעתא פריש לן קב"ה וברא לן
 לכד חר וחר יומין ושען ידען אלן לימינא ואלן לשמאלא . אלן דימינא אהקרון
 ימי הטוב ואלן דשמאלא אהקרון ימי הרע וע"ה אהר שלמה עד אהר לא יבדו
 ימי הרע ואלן מתחרין ליה לכ"ג בחובי דלוחי עבד . כיון דהחכרון יומין דכוכב
 ויומין דרע כדן חבו ואחייבו להחנגללו כהו בכר נט וכגיני קך אהר דוד (מלא)
 (מ) למה איהר כימי רע עון עקבי יסבני ימי רע דחיי ורוח דא אלן אהקרון ימי
 רעב עון דרעב ואלן אהקרון ימי טעב טע טעב ורוח דמלאה דלא לאהקא קבועא
 דכריח קיימא כימי רעב בטנא הרעב וכגי"כ יוסף דלוחי רוח דכריח סמיח
 מטועיה בטנא הרעב ולא יכב ליה דוכחא לאבגאה בעלמא ודא בעי ליה לכ"ג
 דכר טעבא טנא הרעב דוסחיס מטועא דכריח קיימא דליה בנין דלא יכב ליה
 דוכחא לאבגאה בעלמא . רבי שמעון אהר רוח דא איהר רוח עלמא כהרז טנא
 הרעב כיון דלוחי טעבא בעי לאסתחא מטועיה . בנין דחיי לא סחיס ליה גריס
 לאסתחא רוחא ליהא ולדא מהא סערא . ויהיב דוכחא ליהא סערא למשני
 בעלמא סערא דמסבא כמטרא דקודשא ותי רוח דכוכב (מלא נ) תתח טעב
 רגוה ארץ וגו' . וכגי"כ יוסף דרזא רוח דכריח סמיח מטועיה בטנא הרעב
 דלא לאסתחא כהרז כלל ולמיכב לה "דוכחא ומתן דאסתח מטועיה כהרזא ומתן
 עליה קייב (הספ ס) כ"ג בגדו כי כניס זריס ילחו עמה ויכלס וגו' . דהא אלן
 אהקרון כניס זריס דחיי . כ"ג בגדו ודחי . וכגי"כ זכא תלמקתן הישראל קדישן
 דלא אחלשו דוכחא קיימא בדוכחא מסבא וע"ד כחיב וליוסף וילך טע כניס כהרז
 תחא טנא הרעב דהא מהא ומתן דמלאה טנא הרעב אסתח מטועיה וסמיח מקודש
 דלא למיכב בנין לסערא מסבא ולא להלפא דוכחא בקודשא כדוכחא דמסבא
 וכגי"כ כ"ג לתתא למחריב דקודשא כד ייחי וישלט כדכוכב (יבטי"ה) וחסינ' ליי'
 ומסבא פניו כחית עיקב וקיימי לו . זכאן איען דקודשא ידען אורחיו דקב"ה
 ונעמי סקדי דאריותא למיך כהו דכוכב (הספ יד) כי יסריס דכוכב יי'
 ודריקס ילח בט וטשעיס יכעל בעי . וכחוכ (נעיס ד) ואתח דרביקס כ"ג
 אלהיס חיס כלכס חיס (דח' ל"ג וכחוכ (וקרא א) והקדשסס ויהיס
 קדוסיס כי קודש אפי (י"י) דהא קב"ה בעא לקדשא לה לשרלא
 ככלא

אורייא קיימא קיימא ולא משדלי בה טב לן ללא יכרון על מה יקושן כלל
 סכלתו וי' לן כד יתעדן יומי דרע עלישו ויטרדון להון מעלמא מתן חיען יומין
 דרע או סלקא דעמך דאיען יומי דכוכב לאו הכי דהא יומי דכוכב י' זכה בכען
 וכני בען יומי דכוכב איען . מתן איען יומין דרע אלא איען כמה דאחמר דכוכב
 (קלמא י') וחסר אה בוראך כימי בתודיך עד אהר לא יבדו ימי הרעה לאו
 איען יומין דכוכב אלא רוח דמלאה כד ברא קב"ה עלמא ברא ליה בחאון דאריותא
 וכל אה ואת עלמא קיימא עד דהקיימו כגוה אחון באת ביי"ה וכל איען אלפא
 ביהות דהחנגללו אחון כלבו קיימי (מלא) למכרי עלמא כיון דהחנגללו והחכרו
 חרין אחון אלן (ב) ע"ד כחה סלקא טיי"ה ולא אחייבת עד ונעמי בה קב"ה
 ואמר לה טיי"ה טיי"ה על מה אה סלקא ולא אחייבת בדוכיך אהרה קיימא וכי
 עבדה לי לחאי אה כרישא דכוכב דהא דריותא פתח בי כי טוב סך אלא מתחברא
 לאחייבתא באת רע . אהר לה טוב לאחריך דהא אה גריך לה דהא ב"ע דהא
 בעי למכרי בטון תרזייכו אהכלל כהרז ויהכרי אבל אה לימינא ויהאי לשמאלא .
 וכדן חבו ואחייבו דא ברא כהרז . כהרז שעתא פריש לן קב"ה וברא לן
 לכד חר וחר יומין ושען ידען אלן לימינא ואלן לשמאלא . אלן דימינא אהקרון
 ימי הטוב ואלן דשמאלא אהקרון ימי הרע וע"ה אהר שלמה עד אהר לא יבדו
 ימי הרע ואלן מתחרין ליה לכ"ג בחובי דלוחי עבד . כיון דהחכרון יומין דכוכב
 ויומין דרע כדן חבו ואחייבו להחנגללו כהו בכר נט וכגיני קך אהר דוד (מלא)
 (מ) למה איהר כימי רע עון עקבי יסבני ימי רע דחיי ורוח דא אלן אהקרון ימי
 רעב עון דרעב ואלן אהקרון ימי טעב טע טעב ורוח דמלאה דלא לאהקא קבועא
 דכריח קיימא כימי רעב בטנא הרעב וכגי"כ יוסף דלוחי רוח דכריח סמיח
 מטועיה בטנא הרעב ולא יכב ליה דוכחא לאבגאה בעלמא ודא בעי ליה לכ"ג
 דכר טעבא טנא הרעב דוסחיס מטועא דכריח קיימא דליה בנין דלא יכב ליה
 דוכחא לאבגאה בעלמא . רבי שמעון אהר רוח דא איהר רוח עלמא כהרז טנא
 הרעב כיון דלוחי טעבא בעי לאסתחא מטועיה . בנין דחיי לא סחיס ליה גריס
 לאסתחא רוחא ליהא ולדא מהא סערא . ויהיב דוכחא ליהא סערא למשני
 בעלמא סערא דמסבא כמטרא דקודשא ותי רוח דכוכב (מלא נ) תתח טעב
 רגוה ארץ וגו' . וכגי"כ יוסף דרזא רוח דכריח סמיח מטועיה בטנא הרעב
 דלא לאסתחא כהרז כלל ולמיכב לה "דוכחא ומתן דאסתח מטועיה כהרזא ומתן
 עליה קייב (הספ ס) כ"ג בגדו כי כניס זריס ילחו עמה ויכלס וגו' . דהא אלן
 אהקרון כניס זריס דחיי . כ"ג בגדו ודחי . וכגי"כ זכא תלמקתן הישראל קדישן
 דלא אחלשו דוכחא קיימא בדוכחא מסבא וע"ד כחיב וליוסף וילך טע כניס כהרז
 תחא טנא הרעב דהא מהא ומתן דמלאה טנא הרעב אסתח מטועיה וסמיח מקודש
 דלא למיכב בנין לסערא מסבא ולא להלפא דוכחא בקודשא כדוכחא דמסבא
 וכגי"כ כ"ג לתתא למחריב דקודשא כד ייחי וישלט כדכוכב (יבטי"ה) וחסינ' ליי'
 ומסבא פניו כחית עיקב וקיימי לו . זכאן איען דקודשא ידען אורחיו דקב"ה
 ונעמי סקדי דאריותא למיך כהו דכוכב (הספ יד) כי יסריס דכוכב יי'
 ודריקס ילח בט וטשעיס יכעל בעי . וכחוכ (נעיס ד) ואתח דרביקס כ"ג
 אלהיס חיס כלכס חיס (דח' ל"ג וכחוכ (וקרא א) והקדשסס ויהיס
 קדוסיס כי קודש אפי (י"י) דהא קב"ה בעא לקדשא לה לשרלא
 ככלא

כתב יד קודש של רבי לוי יצחק מביאוריו על ספר זוהר

יד קודש של רבי לוי יצחק מביאוריו על ספר הזוהר
 כתב יד קודש של רבי לוי יצחק מביאוריו על ספר הזוהר
 כתב יד קודש של רבי לוי יצחק מביאוריו על ספר הזוהר

מקץ 406 תד אבט

יד קודש של רבי לוי יצחק מביאוריו על ספר הזוהר
 כתב יד קודש של רבי לוי יצחק מביאוריו על ספר הזוהר
 כתב יד קודש של רבי לוי יצחק מביאוריו על ספר הזוהר

יד קודש של רבי לוי יצחק מביאוריו על ספר הזוהר
 כתב יד קודש של רבי לוי יצחק מביאוריו על ספר הזוהר
 כתב יד קודש של רבי לוי יצחק מביאוריו על ספר הזוהר

יד קודש של רבי לוי יצחק מביאוריו על ספר הזוהר

יד קודש של רבי לוי יצחק מביאוריו על ספר הזוהר
 כתב יד קודש של רבי לוי יצחק מביאוריו על ספר הזוהר
 כתב יד קודש של רבי לוי יצחק מביאוריו על ספר הזוהר

יד קודש של רבי לוי יצחק מביאוריו על ספר הזוהר
 כתב יד קודש של רבי לוי יצחק מביאוריו על ספר הזוהר
 כתב יד קודש של רבי לוי יצחק מביאוריו על ספר הזוהר

הגה"ח הרב מאיר שי' אשכנזי

מרא-דאתרא כפר חב"ד

הדלקת נרות שבת - שלום בית, כבוד ועונג

מסכת שבת פרק ב משנה ב:

רבי ישמעאל אומר אין מדליקין בעטרן מפני כבוד השבת וחכמים מתירין בכל השמנים.

מסכת שבת דף כה עמוד ב:

רבי ישמעאל אומר כו': מאי טעמא אמר רבא מתוך שריחו רע גזרה שמא יניחנה ויצא. אמר ליה אביי ויצא, אמר ליה שאני אומר הדלקת נר בשבת חובה.

רש"י דף כג עמוד ב ד"ה "שלום ביתו":

והכי אמרינן לקמן ותזנח משלום נפשי, זו הדלקת נר בשבת שבני ביתו מצטערין לישוב בחושך.

תוספות דף כה עמוד ב ד"ה "חובה":

ויש שרוצים לומר דאין צריך לברך אהדלקת נר מדקרי ליה חובה, כדאמרינן מים אחרונים חובה ואין טעונים ברכה. ואומר ר"ת דשיבוש הוא דלא דמי למים אחרונים דלא הוי אלא להצלה בעלמא, אבל הדלקת נר היא חובה של מצות עונג שבת, וכמה חובו' הן דטעונין ברכה.

רמב"ם הלכות שבת פרק ה הלכה א:

הדלקת נר בשבת אינה רשות, אם רצה מדליק ואם רצה אינו מדליק; ולא מצוה שאינו חייב לרדוף אחריה עד שיעשנה, כגון עירובי חצרות או נטילת ידיים לאכילה, אלא חובה. ואחד אנשים ואחד נשים חייבין להיות בבתיהן נר דלוק בשבת. אפילו אין לו מה יאכל - שואל על הפתחים ולוקח שמן ומדליק את הנר, שזה בכלל עונג שבת הוא.

רמב"ם הלכות שבת פרק ל הלכה ה:

מסדר אדם שולחנו בערב השבת, ואף על פי שאינו צריך אלא לכזית, וכן מסדר שולחנו במוצאי שבת, ואף על פי שאינו צריך אלא לכזית - כדי לכבדו בכניסתו וביציאתו. וצריך לתקן ביתו מבעוד יום לכבוד השבת; ויהיה נר דלוק ושולחן ערוך ומיטה מוצעת - שכל אלו לכבוד שבת הן.

שולחן ערוך אדמו"ר הזקן סימן רסג סעיף א:

תיקנו חכמים שיהיה לכל אדם נר דלוק בשבת בכל חדר וחדר שהולך שם בשבת משום שלום בית שלא יכשל בעץ או באבן. וחייב כל אדם כשאוכל סעודת הלילה לאכלה אצל אור הנר, שזה בכלל עונג שבת הוא. ועיקר מצות הדלקת נרות הוא נר זה שאוכל אצלו. ויהא זהיר בו לעשותו יפה, וכל זההיר בו זוכה לבנים תלמידי חכמים, שנאמר כי נר מצוה ותורה אור, ע"י נר מצוה בא אור תורה.

ויש מכוונים לעשות ב' פתילות בנר זה אחד כנגד זכור ואחד כנגד שמור, ובנרות של שעוה או של חלב וכיוצא בהן מדליקין ב' נרות. ויכולין ג"כ להוסיף ולהדליק ג' או ד', כי יכולין להוסיף על דבר המכוון כנגד דבר אחר, רק שלא יפחות. ולכן אשה ששכחה פעם אחת להדליק נוהגין שמדלקת כל ימיה ג', אם שכחה כמה פעמים מוספת בכל פעם, כדי שיהיה לה היכר וזכרון שתהא זהירה מכאן ולהבא בכבוד שבת ולא תבא לידי שכחה. אבל אם נאנסה ולא הדליקה, כגון שהיתה בבית האסורים וכיוצא בזה, אינה צריכה להוסיף כנגד זה. ויש נוהגין להדליק לעולם ז' נרות, ויש נוהגים להדליק עשרה מטעם הידוע להם.

ונוהגין להדליק בבית הכנסת ב' נרות של שעוה כרוכים לזכור, שזכור ושמור בדבור אחד נאמרו, ואף בביתו טוב לעשות כן לפי טעם זה, וגם כדי להרבות האורה להידור מצוה, ועל נרות של בית הכנסת אין מברכין מטעם שיתבאר.

שולחן ערוך אדמו"ר הזקן סימן רסג סעיף ג:

ואם אין ידו משגת לקנות יין לקידוש ונר לשבת, נר שבת קודם. ואף על פי שקידוש היום הוא מן התורה, מכל מקום על היין אינו אלא מדברי סופרים, וגם אפשר לקדש על הפת, ולפיכך נר שבת קודם משום שלום ביתו שמצטערין בני ביתו לישוב בחושך ולאכול. ולכן אם יש לו נר אחד לאכול אצלו די בכך, ויקנה אחר כך יין לקידוש.

הגה"ח הרב יעקב שי' גולדשמיד

מראשי ישיבת "תומכי תמימים" המרכזית

החיידוש ב"אמונה וביטחון" במשנת רבינו

אגרות קודש אדמו"ר הרי"צ

כרך ו עמוד שצח, אגרת א'תשצד:

הבטחון הגמור בה' הוא כשאין שום צל מראה מקום ומקור גשמי מאין יבא העזר, כמאמר העולם הטובע ר"ל מחזיק עצמו גם בקש, אבל בזמן שיש עדיין קש במה להחזיק, כלומר שיש עדיין צל מראה מקום בגשמיות להוושע אף גם ישועה גשמית ובמקצת, הנה עדיין אין זה בטחון גמור בה'.

כשיש צל מראה מקום זהו ענין התקוה כמ"ש את תקות חוט השני. חוט השני היה סימן לבייתה של רחב, שעל ידי סימן זה ידע חיל בני ישראל אשר עליהם להציל את גרי הבית הזה, ונק' תקות חוט השני כי הגם שהוא סימן הנראה והנגלה, אבל עם זה הרי יכולים להיות מקרים שונים, כי יפסק חוט השני או רוח ישארו או מקרים אחרים. וזו היא התקוה שהכל יהיה טוב וחוט השני יהיה במקומו, כי שם תקוה מורה על דבר שישנו במציאות ממשי, כמו הקש לטובע בים הגדול.

אבל ענין הבטחון בה' הוא כשאין לו אפילו צל מראה מקום להוושע, שאין אפילו קש במה להחזיק, ואין לו אלא הבטחון שבוטח בה', ואף שהוא בוטח בה' הנה נפשו מרה לו מאד והוא עצב ותוגה חרישית נסוכה על פניו, וכל רואהו יכירונו כי דאגה גדולה לוחצת את לבו.

והנה הבוטח בה' ונפשו מרה עליו ודואג ומתאנח אין זה עדיין הבטחון הגמור בה' לפי שיטת מורנו הבעש"ט נ"ע, כי הבוטח בה' בבטחון גמור אין מצבו הלא טוב - או ח"ו גם הרע - צריך לנגוע ללבו לצער ומה גם לעגמו, אלא הוא צריך לעשות כל מה שביכולתו לעשות ע"פ התורה והשכל האנושי, ולבטוח בה' ולא להיות אפילו בספק ספיקא כי יעוררו השי"ת, להיות השגחתו ית' על כל נברא ונברא מלגלג התשיעי שהוא הנברא הגשמי היותר גדול שברא בעולם העשיה, עד התולעת היותר קטנה בכל יצורי תבל ומה שביניהם, הנה כל עניניהם ותנועותיהם היותר קלות הכל הוא בהשגחתו הפרטית, והשגחתו ית' הנה היא הנותנת חיים ועוז לכל החי בשמים ובארץ.

שולחן ערוך אדה"ז מהדורא תניינא סימן א סעיף ט:

טוב לומר בכל יום פרשת העקידה לזכור זכות אבות ופרשת המן לבטוח בה' נותן לחם דבר יום ביומו ועשרת הדברות. ויתר על כן טוב מאד לומר פרשת הקרבנות שהן עולה ושלמים ותודה וחטאת ואשם ודאי ותלוי וקרבן עולה ויורד ופרשת נסכים ושאר כל המנחות ככתוב במעמדות, לקיים מ"ש ונשלמה פרים שפתינו וכמו שאמרו חכמים על פסוק זאת התורה לעולה למנחה ולחטאת וגו' כל העוסק בתורת עולה כו'.

שולחן ערוך אדה"ז מהדורא קמא סימן א סעיף י:

טוב לומר בכל יום פרשת העקידה כדי לזכור זכות האבות לפני הקב"ה, וגם כדי להכניע יצרו לעבודת השי"ת כמו שמסר יצחק נפשו, ופרשת המן כדי שיאמינו שכל מזונותינו באין לו

בהשגחה, שכן היה במן שהשיגה הקב"ה לתת לכל אחד עומר לגולגולת לכל נפשות ביתו כמ"ש וימודו בעומר ולא העדיף המרבה והממעיט לא החסיר, ועשרת הדברות שע"י כן יזכור מעמד הר סיני בכל יום ותתחזק אמונתו.

קונטרס ומעין מאמר יז פק א:

ובזוהר (ח"ב סב ב) איתא דרב ייבא סבא היה מתפלל בכל יום קודם האכילה על מזונו שינתן, לו גם אף שהיה מזונו כבר מוכן לפניו. דאע"ג דהוה ל' למיכלא, לא הוי מתקן ל' עד דשאל ל' מבי מלכא בצלותא, וצ"ל מהו"ע תפלה זו.

ליקוטי שיחות חלק כו עמוד 101, בשלה ב:

בכך יובן עניין נוסף בהנהגתו זו של רבי ייסא סבא:

מן הניסוח של זוהר - "לא אתקין סעודתא בכל יומא עד דבעא בעותיה..." מובן, שהוא נהג כך אפילו בשבת. ואין מובן: שבת איננו זמן של בקשת צרכים, וכיצד ייתכן שרבי ייסא "בעא בעותיה קמי קודשא בריך הוא על מזוניה" אפילו בשבת?

ולפי ההסבר שלעיל מובן הדבר: בקשת צרכים שאינה נאמרת בשבת היא כאשר האדם מבקש על עצמו, על מציאותו העצמית, שצרכיו וחסרונו ימולאו.

אבל אצל רבי ייסא סבא, נבעה תפילתו מכך שלא החשיב את מציאותו העצמית. עד כדי כך שחש בכל צעד ושעל שהכל תלוי בקדוש ברוך הוא. כפי שמבואר שם בזוהר, שעל הנהגה כזו נאמר "את המיחלים לחסדו - דמצפאן ומחכאן בכל יומא ויומא למבעי מזוניהו מן קודשא בריך הוא". כלומר, התפילה היא רק כדי לבטא את היותם "המיחלים לחסדו", אשר חשים שהכל הוא בחסדו של הקב"ה.

ואופן כזה של תפילה על מזונותיו של האדם - מותר אף בשבת.

אגרות קודש אדמו"ר הרי"צ

כרך ו עמוד שלג, אגרת א'תשצד:

החסיד ר' בנימין קלעקער נ"ע - מגזע מתנגדים חריפים לשיטת הבעש"ט נ"ע והרב המגיד ממעזריטש נ"ע ואחד מחשובי יקירי גאונים שקלאוו - היה לאחד מגדולי חסידי הוד כ"ק אדמו"ר הזקן נ"ע והיה סוחר בעורות חיות יקרים ביותר - פעלץ הענדלער - ולעתים קרובות היה נוסע ליריד לייפציג, ושמו היה מפורסם בין הסוחרים היותר גדולים במדינה ומחוץ למדינה.

פעם כשהיה בלייפציג הלך לו לאחת החנויות לרגלי מסחרו, ופתאום עמד לו אצל אחד החלונות של אחת החנויות ויעמוד שם כשבע שעות תפוס ברעיונותיו מבלי דעת ושומע מהנעשה סביבו, עד שבא גיסו החסיד ר' פנחס רויזעס והניח ידו על כתפו ואמר, בנימין וואס טראכסטו? ואז פנה ר"ב ויבט בו בעיני תימא, ואמר פנחס וואו ביזטו געווען, דער רבי האט דאך געזאגט רעם ביאור אויף דעם מאמר שחורה אני.

הגה"ח הרב שניאור זלמן גופין

משפיע ישיבת "תומכי תמימים" המרכזית

ה"דביר" - ממוצע בין קודש הקדשים לקודש

ספר הזוהר שמות דף ד עמוד א:

פתח רבי אלעזר ואמר, ויהי ככלות שלמה לבנות את בית ה' ואת בית המלך וגו' . . את בית ה' דא בית המקדש ואת בית המלך דא קדש הקדשים. בית ה' דאיהו בית המקדש, כגון עזרות ולשכות ובית האולם, והדביר דא בית המקדש ודאי אקרי בית ה', בית המלך דא קדש הקדשים דאיהו פנימאה דכלא וכו'.

"ליקוטי לוי יצחק" לספר שמות עמוד ה:

קחשיב ד' דברים. עזרות, לשכות, אולם, דביר. לנגד ד' אותיות דשם הוי', והיינו בית הוי', והיינו שהד' דברים הללו שבבית המקדש הם כלי קיבול לד' אותיות דשם הוי'.

תורת מנחם - תפארת לוי יצחק לספר שמות, עמוד יג:

ויש לבאר זה על פי הנ"ל בגדרו של ה"דביר" - מקום בפני עצמו שהוא כעין "ממוצע" בין קדש לקדש הקדשים:

קדושת הדביר היא למעלה ומובדלת מקדושת ההיכל, אבל, ביחד עם זה, אינה בערך לקדושת קדש הקדשים.

ובסגנון ביאורו של אאמור"ר - שהדביר הוא כנגד אות יו"ד דשם הוי', אשר, עם היותה למעלה ומובדלת משאר אותיות שם הוי', ה"ה עדיין בגדר של "אות" דשם הוי', ש"אות" היא כלי המגביל את האור, מה שאין כן קדושת קודש הקדשים שהיא למעלה מגדר של אותיות (שם הוי'), למעלה ממדידה והגבלה.

והענין בזה - על פי הידוע שחכמה (אות יו"ד דשם הוי') ענינה ביטול בתכלית, כמ"ש רבינו הזקן בספר התניא (בשם מורו הרב המגיד) בהטעם ש"אור א"ס ב"ה אינו מתייחד . . אלא ע"י התלבשותו תחלה בספ"י החכמה . . משום שא"ס ב"ה הוא אחד האמת שהוא לבדו הוא ואין זולתו וזו היא מדרגת החכמה". היינו, שחכמה היא הכלי לגילוי אור אין סוף ב"ה, ועל ידה נמשך גם בהספירות שלמטה ממנה.

ועל פי זה יש לבאר גם בנוגע לקדושת הדביר - שלהיותו כנגד אות יו"ד דשם הוי', בחי' החכמה, שהיא הכלי לגילוי אור אין סוף, ה"ה כלי לקדושת קודש הקדשים, ונעשה בבחי' "ממוצע" בין קודש הקדשים לקודש, שעל ידו נמשכת קדושת קודש הקדשים בכל חלקי המקדש.

הדור השביעי

הרב יואל ש"י בהז

הרבי המשיך וביאר את מהות מעלתו של השביעי: לשון המדרש "כל השביעין חביבין" (ולא "כל החביבין שביעין") מלמדת, שמעלת השביעי אינה "מצד ענין התלוי בבחירתו רצונו ועבודתו, כי אם בזה שהוא שביעי, שזה בא מצד התולדה". כלומר, מעלת השביעי שמשום זה זכה להוריד את השכינה למטה, אינה נובעת מגודל עבודתו ומעלתו העצמית, אלא זו מעלה הנובעת מצד התולדה - להיותו הממשיך השביעי של עבודת הראשון החשובה והנעלית, יש בו חביבות מיוחדת, וחביבות זו היא הזכות המיוחדת שבשלה זכה לסיים את ההמשכה.

מהי אכן מעלת עבודתו של הראשון? מבאר הרבי במאמר, שעבודת הראשון, אברהם אבינו, היתה בפרסום האלוקות בעולם. כמ"ש "ויקרא שם בשם הוי' א-ל-עולם" - אברהם אבינו הלך והסתובב במקומות כאלה שאינם יודעים מאומה אודות בורא העולם, וגם שם הוא קרא והכריז שישנו "א-ל-עולם" - לא רק שהקדוש ברוך הוא שולט על העולם "מלמעלה" ("א-ל-עולם"), אלא יותר מכך: העולם אינו מציאות עצמאית אלא כל עניינו הוא הכוח האלוקי המלוּבש בו - "א-ל-עולם". יתירה מזו, לא רק שאברהם קרא והכריז כך בפני באי העולם, אלא הוא אף פעל שהם עצמם יכריזו זאת, וכדברי חז"ל "אל תקרא ויקרא אלא ויקרא" - הוא פעל באופן כזה שגם הזולת יקרא ויכריז את האמת האלוקית.

אם כן, עבודתו היתה לפעול שגם האנשים הנחותים ביותר ידעו ויכריזו בעצמם את ענייני האלוקות העמוקים ביותר; שהם יכירו בקשר העמוק של הקדוש ברוך הוא עם העולם.

הרבי אף מוסיף ומבאר, שעבודה זו עשה אברהם אבינו במסירות נפש, ובזה עצמו באופן הנעלה ביותר

א. המאמר האחרון שכ"ק אדמו"ר הרי"צ כתב ומסר ללימוד הוא המאמר "באתי לגני", לכבוד יום יו"ד שבט תש"י, אשר התברר בדיעבד כיום הסתלקותו.

מאמר זה התקבל אצל החסידים כצוואתו הרוחנית של אדמו"ר הרי"צ, והדברים מקבלים משנה תוקף כאשר מתבוננים בתוכנו של המאמר.

מיד בתחילת המאמר מובא המדרש רבה על-הפסוק "באתי לגני", המתאר את השראת השכינה בשעת מתן-תורה כחזרת הקדוש ברוך הוא לגינתו - "באתי לגני", "למקום שהיה עיקרי בתחילה". בתחילת הבריאה עיקר מקומה של השכינה היה בעולם-הזה - "עיקר שכינה בתחתונים היתה", אלא שעל-ידי שבעה חטאים (חטא עץ-הדעת, חטא קין ואנוש וכו') נסתלקה השכינה מהארץ עד לרקיע השביעי. ואחר-כך עמדו שבעה צדיקים והורידו את השכינה שוב למטה; אברהם הורידה על-ידי עבודתו מרקיע השביעי לרקיע השישי, יצחק הורידה מרקיע השישי לחמישי וכן שאר הצדיקים שעמדו אחריהם, עד משה רבינו, הצדיק השביעי, שהוריד את השכינה למטה, לעולם הזה. אלא שכאן, תוך כדי הבאת המדרש הנ"ל, הוסיף אדמו"ר מוהרי"צ שלוש תיבות נוספות: "וכל השביעין חביבין".

אצל החסידים נתפרשו תיבות אלו כרמז מאדמו"ר הרי"צ, שהיה דור שישי לאדמו"ר הזקן בעל התניא ומייסד חסידות חב"ד, להסתלקותו ולהתחלתו של דור חדש, דור שביעי בשושלת חסידות חב"ד.

גם הרבי זי"ע במאמר הראשון שאמר בעת שקיבל על עצמו את עול הנשיאות, בדיוק שנה לאחר ההסתלקות, ביום יו"ד שבט תשי"א, התעכב על תיבות אלו. הרבי ביאר, שבתיבות אלו מבאר אדמו"ר מוהרי"צ מהי הזכות הגדולה שבגללה זכה משה רבינו לגמור את הורדת השכינה למטה בארץ: כיוון שהוא הצדיק השביעי הממשיך את דרכו המיוחדת של אברהם אבינו, והיות ש"כל השביעין חביבין" - לכן זכות גדולה זו, לסיים את הורדת עיקר השכינה למטה ניתנה לו.

1. שמשמעוהו היא שישה מציאות של עולם כדבר נפרד בפני עצמו, אלא שהקב"ה הוא השליט עליו.

2. שמשמעוהו היא שהעולם הוא כדבר אחר עם הא-ל המצוי בו. וראה לקוטי-תורה מב, ד. המשך תער"ב ח"א עמ' רנז.

הכחות על זה על-ידי ההנהגה שהראנו הראשון וממנו ואילך עד, ועד בכלל, ההנהגה שהראנו כ"ק מו"ח אדמו"ר [אדמו"ר מוהרי"צ], שהם סללו את הדרך ונתנו לנו כחות על זה".

מתוכנו של מאמר זה עולה, שהרבי רואה את תקופתנו כתקופת ה"דור השביעי" לעבודתו של ה"ראשון" - אדמו"ר הזקן, מייסד חסידות חב"ד, שעבודתו היתה להוריד את השכינה למטה ולגלות את החסידות, שהיא האור האלוקי והפנימי שבתורה, במציאות הבריאה, בשכל האנושי - חכמה, בינה ודעת.

כלומר: כשם שעניינו של מתן-תורה, שתוכנו הוא חיבור "עליונים" ו"תחתונים", החל כבר בתקופת עבודתו של ה"ראשון", אברהם אבינו, שעל-ידי עבודתו הגדולה בפרסום אלוקות בעולם, העולם שהיה שרוי באפלה עד אז "התחיל להאיר", ואחר-כך עמדו שישו צדיקים נוספים שהמשיכו בהורדת השכינה למטה, עד משה רבינו, ה"שביעי", שעל-ידו הושלם החיבור בין ה"עליונים" ל"תחתונים" במתן-תורה - כך גם בנוגע ל"תורה חדשה מאיתי תצא", פנימיות התורה שתגלה על-ידי משיח צדקנו שיבוא ויגאלנו בקרוב: ההתנוצצות מגילוי נעלה זה החלה להאיר במעיינות החסידות שגילה רבינו הזקן בחכמה, בינה ודעת³; ואחר-כך ישנם שישו שלבים-דורות בהמשכת והבאת הגילוי אל תוך מציאות הבריאה, כאשר בכל דור ההפצה וההורדה מתרחבים ומתפשטים, בכמות ובאיכות.

והיות ודורנו הוא "הדור השביעי" לעבודתו המיוחדת של הראשון, אדמו"ר הזקן, וחביבותו של השביעי היא שהוא המסיים את עבודת הראשון, אם כן ניתנו לנו מלמעלה כוחות מיוחדים "לגמור המשכת השכינה" לעולם-הזה, "בתחתונים דוקא"; וכיוון שניתנו לנו הכוחות לזה - באחריותנו ומחובתנו לנצלם לשם כך.

"לגמור המשכת השכינה"

ב. כפי שהוזכר לעיל, עניינו של השביעי הוא לא להתחיל דברים חדשים אלא להמשיך את עניינו של הראשון; להמשיך בעבודתו, להרחיבה ולהורידה לדרגות נמוכות יותר. אך מאידך, עבודתו של השביעי, על-אף היותה המשך לעבודת הראשון, מכל מקום, להיותה השלב המסיים את המשכה יש בה איכות

שיש במסירות נפש. יש דרגה שהאדם מחפש את מעלת מסירות הנפש; הוא אמנם רוצה למסור לקב"ה את כל-כולו, אבל זה עצמו מבוקש של האדם, ואם כן בדקות דקות, עדיין מורגשת מציאותו האישית; אך מסירות-נפשו של אברהם אבינו היתה באופן שמסר את עצמו לגמרי להשלמת הכוונה העליונה. הוא לא חיפש לעצמו מאומה. הוא ידע שתפקידו הוא לפרסם את האלוקות בעולם ומסר עצמו לגמרי למטרה זו, עד שגם אם יהיה צורך במסירות נפש - "הנה גם זה ישנו", אבל לא זה היה המבוקש שלו. הוא לא חשב כלל על עצמו ועל העילוי שיהיה לו מעבודתו; הוא התמסר לפרסום אחדות ה' בעולם ללא שום חישובים.

ועבודה מיוחדת זו של הראשון גדולה ונעלית כל כך, "עד אשר גם משה מה שזכה שניתנה תורה על-ידו הוא מטעם כי השביעין חביבין, שהוא שביעי לראשון" - כיוון שהוא הממשיך השביעי של עבודת הראשון הנעלית, לכן ניתנה התורה על-ידו. וכדברי חז"ל, שהקב"ה אמר לו למשה "במקום גדולים אל תעמוד".

בהמשך הדברים, הרבי פנה אל החסידים בקריאה והוראה ברורה ואמר: "זה תובעים מאתנו, דור השביעי לכ"ק אדמו"ר הזקן, וכל השביעין חביבין, הגם שאין זה מצד עבודתנו ויגיעתנו, מכל מקום כל השביעין חביבין והעבודה דדור השביעי הוא להמשיך השכינה למטה ממש". היות ש"נמצאים אנו בעיקבתא דמשיחא, בסיומא דעקבתא", אם כן "העבודה - לגמור המשכת השכינה, ולא רק שכינה כי אם עיקר שכינה, ובתחתונים דוקא".

ועבודה זו, להמשיך את "עיקר שכינה ובתחתונים דוקא", נחלקת לשניים: הן ב"תחתונים" שבאדם עצמו - "להפוך השטות דנפש הבהמית, אשר ידע איניש בנפשיה שהדבר קיים אצלו, וכן הרתיחה של נפש-הבהמית הקיימת אצלו ולפעמים אף למטה מזה, לעשות מזה ולהפוך את זה לשטות דקדושה"; והן ב"תחתונים" שבתוך - לקרוא ולהקריא, בקרב כל באי העולם, "א-ל עולם".

וכיוון "שכל מעלת השביעי הוא שהוא שביעי לראשון", אם כן עלינו ללמוד את אופן העבודה מאופן "הנהגת הראשון": כשם ש"הנהגת הראשון היה שלא חיפש לעצמו כלום ואפילו לא מסירות נפש, כי ידע שכל ענינו הוא כמ"ש ויקרא שם בשם הוי' א-ל עולם" בדוגמת עבודת אברהם אבינו, כך גם עבודתנו צריכה להיעשות מתוך התמסרות מוחלטת להשלמת הכוונה העליונה. ו"אף כי מי הוא זה ואיזהו אשר ערב לבו לאמר אעבוד עבודת אברהם אבינו, מכל מקום אפס צקהו שייך לכל אחד ואחד ומחוייב בזה וניתנו לו

3. בכללות יותר, התגלות זו החלה בהתגלות החסידות הכללית על-ידי מורנו הבעל שם טוב, בערב שבת לאחר חצות של כללות ה"שית אלפי שנים" של העולם - ראה אור-החיים הק' ר"פ צו. פינחס כו, יט. וראה שיחת הרבי זי"ע ר"ח שבט תש"נ ס"ח.

4. ראה במאמר שם סעיף ט': "וזהו גופא החביבות דדור השביעי, שכמה כחות ניתנו ונתגלו בשבילנו".

ב) מלבד זאת, שכלל שעוברים הדורות ההפצה חוצה מתפשטת יותר ומתרחבת יותר, הרי שגם הסברת החסידות והלבשתה בחכמה בינה ודעת על-ידי מאורי החסידות, הולכת ומתרחבת מדור לדור.⁸ וגם בנושא זה, בדור השביעי ישנה הוספה מהותית חדשה: מאמריו ושיחותיו של הרבי מתאפיינים בהסברה בהירה למושגי החסידות המופשטים ביותר, בצורה שאינה מצויה בדורות הקודמים. בתורת הרבי, גם המושגים העמוקים והנעלים ביותר מתבארים בהיגיון רב, עם ניתוח לפרטים ופרטי פרטים, והם ניתנים להבנה בשכל כל אדם.⁹

ג) מלבד ההסברה הרחבה והבהירה במושגי החסידות, במשנתו של הרבי מתבארים עניינים חדשים העוסקים בגילוי גדולתו ואחדותו המוחלטת של הבורא בתוך גדרי הבריאה עצמה.¹⁰

שלושה אופני פעולה בריאה

ג. משמעותה של ההוספה בהפצת המעיינות חוצה בדורנו, תובן טוב יותר אם נקדים ונעמוד תחילה על תוכנה הכללי של הפצת המעיינות.

הפצת המעיינות חוצה היא העבודה המביאה את ה"אתי מר", את ביאת הגאולה, כמענה המשיח לבעל שם טוב. מכך מובן, שבעבודת הפצת המעיינות ופרסום ענייני החסידות חוצה, מתנוצץ ומאיר ענייני המיוחד של הגילוי האלוקי שיהיה לעתיד לבוא.¹¹

ונמצא, שמשמעותה של הפצת המעיינות וההוספה הנעשית בדור השביעי תתבהר לאחר שנבין טוב יותר את מהותו של הגילוי האלוקי שיתגלה לעתיד לבוא.

בהתוועדות י"ט כסלו תשכ"ו,¹² דיבר הרבי¹³ בהרחבה רבה על החידוש הגדול בגילוי האלוקי שיהיה לעתיד

חדשה.⁵ וכפי שזה היה אצל משה רבינו, השביעי לעבודת אברהם, שחיבור ה"עליונים" וה"תחתונים" בדורו הוא חיבור מסוג חדש.⁶

וכך גם בנוגע להתגלות פנימיות התורה בחכמה, בינה ודעת בשבעת הדורות של אדמו"רי חב"ד: תפקידו של הדור השביעי הוא להמשיך ולהרחיב את עבודת הראשון בהפצת המעיינות חוצה; אבל מאידך, כיוון שהעבודה בדור זה היא "לגמור המשכת השכינה" ולהביא את הגאולה בפועל, לכן גם בעבודת ההכנה לגאולה, בהפצת מעיינות החסידות בחכמה, בינה ודעת בדור זה, מתנוצצת "האיכות החדשה" של ההתגלות האלוקית המיוחדת שתתגלה בגאולה העתידה על-ידי משיח צדקנו.

ואכן, כאשר מתבוננים בעבודתו של הרבי זי"ע, הנשיא "השביעי" בשושלת חב"ד, ניתן לראות כיצד הוא ממשיך את עבודתו של "הראשון", אדמו"ר הזקן, שייסד את חסידות חב"ד והחל להסביר את ענייני האלוקות בשכל האנושי ולהפיץ זאת ברבים; אך יחד עם זאת, בדור זה, שתפקידו "לגמור המשכת השכינה", ההפצה גדלה והתרחבה לממדים עצומים ביותר, לרוחב ולאורך, עד שניתן לומר ש"פנים חדשות באו לכאן".

דבר זה בא לידי ביטוי בכמה פרטים:

א) בדורות הראשונים של התייסדות חסידות חב"ד היו הגבלות מסוימות כיצד והיכן להפיץ את המעיינות; במשך הדורות אחר-כך, ההפצה הלכה והתרחבה, כל דור בהתאם לתפקידו וייעודו, אבל עדיין היתה הגבלה כללית ללמוד את מעיינות החסידות עם יהודים שומרי מצוות בלבד; אולם בדורנו הוסרו כל ההגבלות. דרישתו של הרבי היא להפיץ את מעיינות החסידות לכל יהודי, בכל מקום, בכל דרגה ובכל מצב, וללא כל תנאים מקדימים.⁷

8. כידוע, שגדולי החסידים כינו את אדמו"ר מוהרש"ב בשם "הרמב"ם של תורת החסידות", על שם "המשכ" המאמרים שלו המבארים ביסודיות ובסדר מיוחד את סוגיות החסידות; כמו כן מפורסמים מאמריו של אדמו"ר מוהרי"צ המתאפיינים בהעמקה מופשטת בסוגיות החסידות.

9. אין כאן המקום להביא דוגמאות לסוגיות שלמות בתורת החסידות שמתבארות באור חדש במאמריו ושיחותיו של הרבי, אך הדברים ידועים לכל מעיין בתורתו (וראה לקמן בסעיפים 1-2 דוגמה כיצד במשנתו של הרבי הנושא היסודי והמופשט ש"ש"ר אל וקוב"ה כולא חד", מקבל עומק מיוחד אך יחד עם זאת הוא מוסבר בבהירות רבה).

10. ראה כמה דוגמאות לכך לקמן סעיף ה'.

11. שהרי העבודה היא בהתאם לשכר הבא בעקבותיה, וכלשון אדמו"ר הזקן בתניא פרק לט: "משכרה נדע מהותה".

12. גם בשיחות שנאמרו בהתוועדות וגם במאמר החסידות שנאמר בה. השיחות של התוועדות זו יצאו לאור בקונטרס בפני עצמו שהוגה על-ידי הרבי ונקרא "ענייני של תורת החסידות"; והמאמר נדפס בספר המאמרים מלוקט חלק ב' עמ' קטו ואילך.

5. ראה במאמר שם סוף סעיף ב': "עיקר ענין ההמשכה הוא למטה בארץ דוקא, ולדבר זאת שההמשכה למטה בעיקר נוגע לנו, הנה זהו גם עיקר ענין המשכה. וזה נעשה על-ידי משה דוקא, והטעם לזה . . . כי כל השביעיין חביבין".

6. ויש לבאר את מעלת המשכה למטה, על-דרך המבואר במאמרי חסידות בעניין "סוף מעשה עלה במחשבה תחילה": כאשר ההשפעה מגיעה לסוף מעשה, מתגלה עליו עמוק ביותר הנעוץ וטמון עוד לפני תחילתה של המחשבה - "תחילה למחשבה" ולפניה. ראה המשך תרס"ו עמ' יט ובכ"מ.

7. כידוע, שהתורה והמצוות שלאחר מתן תורה הן מסוג אחר לגמרי מהתורה והמצוות שלפני מתן-תורה - ראה "המועדים בחסידות" שם.

8. חשוב להבהיר: למרות שהפצת המעיינות היא לכל יהודי בכל מצב בו הוא נמצא, מכל מקום אין זה באופן שמקרבם ומשנים ח"ו את התורה בהתאם לדרגתו; כוונתנו רק לומר שהעניינים העמוקים ביותר של פנימיות התורה ואחדות ה', עם כל משמעותם העמוקה בעבודת האדם והתבטלותו והתמסרותו לה, מיועדים עבור כל יהודי ויש לו את הכוחות לקבל זאת ולהיות מושפע מכך.



החשוכים יותר, אלה שאינם מרגישים כלל במציאות האבודה, אינם נמשכים אליה. וכך גם ברוחניות: הניצוצות המרוחקים ביותר, אלה שירדו והתלבשו בדברים הנחותים ממש ולא ניכר בהם כל קשר למקורם - לא נתבררו על-ידי הגילוי שהאיר בבית המקדש¹³;

אך לעתיד לבוא, בגאולה העתידה, הגילוי האלוקי יהיה נעלה ביותר והבירור יהיה מושלם - כל הניצוצות, גם המרוחקים ביותר, יתבררו, וגם בנבראים עצמם יורגש בגילוי שכל תוכנם ומציאותם הוא אלוקות.

ומבואר במאמר, שהחילוק בין שלוש תקופות אלו נובע מהחילוק בדרגת האלוקות שהאירה בהן: במשכן האירה בחינת "אריך אנפין", ולגבי בחינה זאת העולם תופס מקום ויש צורך כביכול להילחם בו; בבית המקדש האירה בחינת "עתיק יומין", ולגבי דרגה נעלית זו העולם בטל במציאות לגמרי, ולכן ה"קליפות" בטלות אליה והניצוצות שבהן עולים ומתכללים בקדושה. אולם אף-על-פי-כן, גם גילוי זה פועל רק בניצוצות השייכים להרגשת האור; ואילו לעתיד לבוא תתגלה בחינת "פנימיות עתיק" - אין-סוף עצמו, ולכן הגילוי יפעל בכל מקום.

בפשטות נראה, שהטעם להבדל בין התקופות נובע מעליונותה של הדרגה המאירה בהן: ככל שהגילוי נעלה יותר, הוא מאיר רחוק יותר; ולכן לעתיד לבוא, כאשר האור האלוקי יאיר בכל תוקפו, הוא יגיע לדרגות המרוחקות ביותר.

אך במאמר זה הרבי מבאר את העניין באופן שונה. הסיבה שלעתיד לבוא יתבררו כל הניצוצות היא מפני ש"לגבי עצמות אור-אין-סוף אין שום מציאות שחוץ ממנו, ואדרבא, אמיתת המצאו יתברך הוא המציאות של כל הנמצאים. ולכן על-ידי גילוי פנימיות עתיק יהיה נרגש בכל דבר שמציאותו הוא אלקות".

פירוש הדברים: כל עוד האור האלוקי והעולם הם שני דברים נבדלים - לא ייתכן שבנברא עצמו תתגלה אמיתת הימצאו. שהרי גם האור החזק ביותר המתפשט עד אין קץ, נבדל במהותו מהמקום בו הוא מאיר, ולא ייתכן שהאור יתקשר ויתחבר עם עצם המקום עצמו; וזהו החידוש במאמר זה: כיוון שהקב"ה הוא אמיתת המציאות של כל הנמצאים, אם כן לעתיד לבוא, כאשר תתגלה אמיתת הימצאו, יתגלה שהאלוקות היא מציאותו של הנברא עצמו.

על-פי זה נמצא, שההבדל בין הבירור שבבית המקדש על-ידי שלמה המלך לבירור שיהיה לעתיד

לבוא, ועל עניינה של תורת החסידות והפצתה כהכנה לכך.

מאמר החסידות שנאמר בהתוועדות פותח בפסוק "פדה בשלום נפשי", והוא עוסק בשלושה אופנים בפעולת האור האלוקי בעולם הנחלקים לשלוש תקופות: הגילוי האלוקי שהאיר במשכן; הגילוי שהאיר בבית המקדש; והגילוי שיתגלה לעתיד לבוא.

הגילוי האלוקי שהאיר במשכן פעל בעולם בדרך מלחמה. המשכן, עם הארון שבתוכו, נסעו במדבר במטרה להגיע אל הניצוצות המפוזרים ב"קליפות" שבו - בחינת "נחש שרף ועקרב" - ולבררם. זהו תוכנו של הפסוק "ויהי בנסוע הארון ויאמר משה, קומה ה' ויפוצו אויביו" - עניינה של נסיעה זו הוא בעקבות "אויביו", ה"קליפות", שצריך להלחם בהן ולבררן. ברם, כאשר פעולת הבירור היא בדרך מלחמה, גם לאחר הניצחון והבירור יש עדיין נתינת מקום לצד ההפכי. בדוגמת ויכוח בין שני אנשים, שגם לאחר ניצחוננו של אחד מהם, יש תפיסת מקום לסברא ההפוכה;

בבית המקדש האיר אור אלוקי נעלה יותר, שלגבי העולם וה"קליפות" שבו אינם תופסים מקום כלל. לכן, הבירור שנעשה על-ידי אור זה היה בדרך מנוחה. אין שני צדדים הנאבקים זה בזה, אלא הכל מתבטל כלפי הגילוי העצום שהאיר במקדש. על בירור בדרך זו אמר דוד המלך "קומה ה' למנוחתך" - האור האלוקי שהאיר בבית המקדש אינו יוצא ויורד אל האויבים ונלחם בהם, אלא הוא פועל בהם בדרך מנוחה - הוא מושך את הניצוצות הרחוקים אליו, בדוגמת אבוקה גדולה המושכת אליה את הניצוצות שסביבה בדרך ממילא.

זהו תוכן ביאת כל גויי הארץ לירושלים, אל שלמה המלך: האור האלוקי שהאיר על-ידו משך אליו את הניצוצות שבמקומות המרוחקים, בגשמיות וברוחניות, לעלות ולהיכלל בגילוי עליון זה. וכמ"ש "ומלכת שבא שמעת את שמע שלמה לשם ה' גו' ותבא ירושלמה": אמנם בחיצוניות, ביאתה "ירושלמה" היתה לשמוע את חכמת שלמה, אולם מדברי הפסוק ניתן ללמוד שהתוכן הפנימי של ביאתה היה מפני האור האלוקי המיוחד שהאיר בירושלים - "לשם ה'".

כאשר פעולת הבירור היא בדרך מנוחה, מפני עוצמת האור העליון, האויבים חדלים להיות אויבים. ה"קליפות" מתבטלות ממציותן, והניצוצות שבהן חוזרים ועולים לקדושה.

אבל גם גילוי זה לא בירר את כל הניצוצות כולם. וכמו שזה בגשמיות: האבוקה מושכת אליה רק את הניצוצות שיש להם שייכות כלשהי לאור האבוקה וביכולתם להרגיש את עוצמת האור, אולם הניצוצות

13. הראיה לכך היא, מעצם העובדה שמאו עד היום בני-ישראל סובלים מגלויות שונות וקשות הנובעות מהתגברות כוחות ה"קליפה" בעולם.

אל המקור, המעיין (בדוגמת האבוקה שאורה הגדול מאיר בניצוצות שיש להם שייכות אליה).

אולם ככל שהדורות הולכים ומתקרבים יותר אל הגילוי המיוחד שיתגלה לעתיד לבוא, ההגבלות הוסרו וה"מעיינות" עצמם, עם כל תוקפם וטהרתם, נעשו שייכים לכל יהודי, באיזו דרגה רוחנית שיהיה.

ובלשון הרבי במאמר: "ענין יפוצו מעיינותיך חוצה הוא, שגם בבחינת חוצה יהיו (ובאופן דהפצה) לא רק המים חיים שנמשכים מהמעיינות (על דרך הגילוי דחיצוניות עתיק שהיה בימי שלמה, שעיקר הגילוי היה בירושלים אלא שהארה ממנו נמשכה גם למקומות הרחוקים), אלא המעיינות עצמם. ועל-ידי זה נתגלה המציאות החוצה עצמו, שאמיתת מציאותו הם המעיינות".

הפצת המעיינות בדורנו נעשית, על-פי הוראותיו של הרבי ז"ע, בכל פינה ובכל נקודה בעולם, ומטרתה להגיע לכל יהודי בכל מצב ודרגה שהוא מצוי בה. בימינו יש את הכוח לגלות איך אצל כל יהודי, בכל מקום ודרגה שיימצא בה, היהדות אינה דבר הנוסף עליו, אלא מעיינות התורה והחסידות הם תמצית חייו. לכן, גם יהודי שעדיין אינו שומר מצוות, לא רק שאפשר להביא גם אליו מים מהמעייין, אלא יתירה מזו - אפשר לגלות שהמעייין עצמו נמצא בתוכו. על-ידי הסברת רעיונות החסידות, כפי שנתבארו ונתבהרו בדורנו, שכלו האנושי של כל יהודי יכול לקבל את המעיינות ועל-ידי כך הם מגלים את נשמתו האלוקית.

האחדות שבבריא

ה. לאמיתו של דבר, הפצת פנימיות התורה לכל אשר בשם ישראל יכונה, עדיין אינה מבטאת את מלוא משמעותה של הפצת המעיינות חוצה. כאשר ההפצה היא רק בין בני-ישראל, אין זו הפצה ב"חוצה" האמיתי. יהודי, בכל מצב שיימצא, יש לו נשמה קדושה. אלא שלעיתים ישנם כסויים שונים ומשונים על נשמה זו, ועל-ידי ה"מעיינות" מתגלה הנשמה האלוקית והכסוי מוסר. אם כן, ה"חוצה" שביהודי אינו אלא דבר זר שדבק בו, אך הוא בשום אופן אינו מהותו.

הפצת המעיינות חוצה לאמיתה, היא התגלות המעיינות הפנימיים של התורה ואחדותו המוחלטת של הקב"ה, במציאות העולם עצמו. זוהי משמעותה המלאה של עשיית ה"דירה בתחתונים": מצד אחד ה"דירה" צריכה להיעשות בעולם הגשמי "התחתון במדרגה שאין תחתון למטה ממנו", ו"חוצה" שאין "חוצה" הימנו; ומצד שני, במקומות אלו עצמם צריך

לבוא, הוא לא רק בכך שהבירור לעתיד לבוא יפעל גם בניצוצות המרוחקים ביותר שלא נתבררו על-ידי שלמה, אלא גם באותם ניצוצות שהתבררו בימי שלמה ישנו חידוש בבירור לעתיד לבוא: עד ימות המשיח, פעולת האור האלוקי בעולם היא בדוגמת מציאות אחת הפועלת על זולתה. וכאשר האור האלוקי המברר פועל במתברר כדבר אחד הפועל על זולתו, הבירור הוא כדבר נוסף על מהותו של המתברר; מה שאין כן לעתיד לבוא, פעולת האלוקות בעולם לא תהיה כפועלה במציאות הזולת, אלא אז יהיה "נרגש בכל דבר שהמציאות שלו גופא היא אלקות".

ההבדל הנ"ל בין אופני הבירור (האם האור האלוקי פועל כדבר הנוסף על מהותו של המתברר, או שמתגלה בכל דבר שהמציאות שלו גופא היא אלוקות), יוצר הבדל נוסף בין הבירורים: הבירור בזמן שלמה המלך נעשה דווקא כאשר העמים עלו ובאו לירושלים אל שלמה. אמנם האור האלוקי התפשט אל הניצוצות גם בהיותם במקומות הרחוקים, וזו הסיבה שהם נמשכו ובאו אל האבוקה הגדולה, אבל הבירור בפועל נעשה רק כאשר הם יצאו והתעלו ממקומם ודרגתם ובאו למקום ה"אבוקה" - לירושלים. מה שאין כן לעתיד לבוא, שאז יתגלה שאמיתת הימצאו היא אמיתת המציאות של הדברים המתבררים עצמם, יקוים הייעוד "אז אהפוך אל עמים גו' לעבדו שכס אחד" בעמים כמו שהם במציאותם ובמקומם.

זהו החידוש הגדול שיהיה לעתיד לבוא: אז תתגלה עצמותו של הקב"ה, שמצידו נעשה חיבור ואיחוד מושלם בין העליון ביותר ובין התחתון ביותר.

גלות את המעיינות בחוץ

ד. כפי שהוזכר לעיל, הפצת המעיינות חוצה היא העבודה המביאה את ההתגלות הנעלית שתהיה לעתיד לבוא. עבודה זו, שהחלה על-ידי הבעל שם טוב, וביתר שאת על-ידי תלמיד תלמידו - אדמו"ר זקן, שייסד את חסידות חב"ד שעניינה גילוי מעיינות התורה בשכל - חכמה, בינה ודעת, מטעימה ומכינה את העולם לגילוי האלוקי הנעלה שיהיה לעתיד לבוא במציאות הבריאה עצמה.

זו הסיבה שמדור לדור, ככל שמתקרבים יותר לביאת המשיח, אופן הפצת המעיינות הולך ומתרחב:

כל עוד העולם והקב"ה נראים כשתי מציאויות נבדלות, המעיינות המתפשטים מן המקור אל ה"חוצה", נבדלים מן ה"חוצה" ופעולתם בו היא כדבר הנוסף על מהותו. לכן הפצת המעיינות בדורות הראשונים היתה בעיקר אצל יהודים אלה שמצד דרגתם יש להם שייכות

אמיתת הימצאו; בתוך הריבוי והפירוד מתגלה האחדות הפשוטה.

בהקשר זה, ראוי להעתיק קטע מלקוטי-שיחות העוסק בעניין זה:

"פנימיות התורה באה לגלות את ה"אחדות הפשוטה" של הקב"ה בעולם, אשר מבלי הבט על כך שישנם ריבוי נבראים, הנה ריבוי זה אינו בסתירה ל"אחדות הפשוטה" של הקב"ה. שכן אדרבה, הריבוי גופא נובע דוקא מצד ה"אחדות הפשוטה" של אלוקות, כמבואר בכמה מקומות.

מכיון שהמציאות הפנימית של העולם היא ה"אחדות הפשוטה" של אלוקות, לכן מתבטאת אחדות זו גם במציאות העולם גופא, שבעולם גופא ישנו ענין האחדות.

וענין זה, האחדות שישנה בעולם (שבפנימיותה היא ה"אחדות הפשוטה" דאלוקות), הולך ומתגלה יותר ויותר עם התפתחות חכמות העולם (שכדברי הזוהר, התפתחות זו נובעת מהתגלות פנימיות התורה בדורות האחרונים): בעבר היו בני אדם סבורים, שכל אחד מכוחות הטבע הוא כוח נפרד בפני עצמו, ושהחומר של כל מציאות בעולם מורכב מריבוי יסודות שונים; אך ככל שמתקדמת התפתחות חכמות העולם, מגיעים יותר להכרה, שריבוי ופירוד זה בהרכב היסודות הוא רק ענין חיצוני באופן הצירוף של חלקים, הצמצום וההתפשטות שלהם וכו', והולכים וממעטים את הסכום - עד להכרה שנקודת המציאות של העולם עומדת על איחוד של שני העניינים - כמות ואיכות (חומר נושא הכוח, והכוח).

ובשיחות אחרות קישר זאת הרבי לגילוי המהפכני של המדע בדורות האחרונים בענין חומר ה"אטום", שתוכנו הוא שכל סוגי הנבראים השונים והרבים, מורכבים מחומר אחד הנקרא "אטום".

לפי הסתכלות פנימית זו, בתוך חוקי הטבע והבריאה עצמם ניתן למצוא את ה"אחדות הפשוטה" של עצמותו של הקב"ה. בתוך התחנות עצמו כפי שהוא במדרגתו, מתגלה העליון עצמו, כפי שהוא למעלה מצמצום וירידה.

הכוחות שבנשמה היהודית

ו. הכוח שיש בנשמות ישראל לעשות "דירה" לקב"ה באופן זה שהעליון ביותר יתגלה בתחנות ביותר, הוא מפני שהם מושרשים בעצמותו של הקב"ה. כיוון ש"ישראל וקוב"ה כולא חד", לכן, כשם שלגבי הקב"ה אין שום מציאות אחרת חוץ ממנו, אלא אדרבה, אמיתת

להביא לא רק הארה והמשכה מן המקור, אלא את ה"מעייין" עצמו, את אמיתת הימצאו.

דבר זה בא לידי ביטוי בכך, שבתוך מציאות הבריאה עצמה ניתן לראות את אמיתת הימצאו. בתורתו של הרבי מצויות דוגמאות רבות לכך, ואחת העיקריות שבהן היא מציאת האחדות האלוקית הקיימת בתוך הבריאה. בכמה וכמה הזדמנויות ביאר הרבי, כיצד בתוך העולם עצמו, שגדרו הוא ריבוי ופירוד - "ומשם יפרד" - ניתן לראות את האחדות המוחלטת של הבורא.

עובדה היא, שטבע בני-אדם לחפש את האיחוד בין הנבראים השונים. לדוגמה: כאשר ישנם עשרים מאורעות תמוהים שניתן ליישבם על-ידי תירוץ אחד, התירוץ מתקבל ומסתבר בעיני בני-אדם הרבה יותר מאשר תירוץ נפרד לכל מאורע. ולכאורה, מדוע השכל מקבל אפשרות זו כאמיתית ונכונה יותר? מצד השכל אפשר בהחלט להבין שכל מקרה וכל שאלה מתורצים בנפרד! אלא שבדבר זה, ניכר שענין האחדות נחקק בטבע הבריאה כשלמות ומעלה.

כמו כן, מצינו שחכמי הטבע מחפשים להסביר את תופעות הטבע השונות בצורה אחידה. ובעצם, כל המושג של "חוקי הטבע" הוא ראיית התופעות השונות כחוקים אחידים וכלליים.

נקודת העניין כפי שעולה משיחותיו של הרבי היא, שכיוון שהבורא הוא "אחדות פשוטה", לכן גם בטבע הנבראים משתקף עניין זה. ענין האחדות נקבע ונחקק בטבע הבריאה כמעלה מיוחדת, ולכן ככל שהדברים מתאחדים סביב נקודה אחת ההסבר טוב ושלם יותר.

כמו כל שאר ענייני הבריאה גם דבר זה משתלשל מהלכות התורה. בדני התורה אנו מוצאים, שכאשר שור נגח שלוש פעמים, למרות שניתן להסביר שכל יום הוא מקרה לעצמו, התורה פוסקת שהשור מועד ונחשב לשור נגחן. על אף שניתן לחלק ולומר שההבנות שנגח היו שונות, הזמנים היו שונים והמקומות היו שונים, מכל מקום התורה מקשרת בין המקרים הנפרדים ואומרת ששלושתם נבעו מטבע אחד. יתירה מזו: הכוח החזק של האחדות בא לידי ביטוי גם בשור נגח - גם במציאות שתכונתה הרס ונוק, אומרת התורה שהאחדות גוברת על הפירוד ויש לייחס את כל שלושת המקרים לטבע אחד של השור. וכיוון שאמיתת הימצאו היא אמיתת המציאות של כל הנמצאים, לכן חוק תורני זה נקבע ונחקק גם בגדרי הבריאה עצמה.

ונמצא, שלא רק שהמדע, העוסק בהבנת הטבע וחוקיו, אינו סותר את האמונה הטהורה בקב"ה, אלא ההפך הוא הנכון: על-ידי ראייה אובייקטיבית במחקרי המדע מתגלה הקשר העמוק ביותר של העולם עם

באחד על פני חברו; וזה שבכל זאת בחר האדם באחד מהם, זוהי בחירה חופשית הנובעת מעצמותו של האדם. ונמצא, שכאשר האדם אכן פועל בבחירתו החופשית - הבחירה מבטאת קשר בין עצמותו של הבוחר לעצמותו של הנבחר.

זהו תוכנה של בחירת הקב"ה בישראל - ביטוי הקשר העצמי של הקב"ה עם נשמות ישראל. ובלשון החסידות: "זהו מה שבחר [הקב"ה] בנשמות-ישראל דוקא, הבוחר בעמו ישראל, וכתוב יבחר לנו את נחלתינו כו', דכח הבחירה היא מאין-סוף עצמות ומהות, דשם הוא השרש האמיתי דנשמות-ישראל".

"אתה בחרתנו"

זו המשמעות הכללית העולה ממאמרי החסידות היא, ששני עניינים אלה - משל הבן והאב ומשל הבחירה החופשית - מבטאים קשר עצמותי בין ישראל אל הקב"ה.

אך במאמריו ושיחותיו של הרבי, הוא מעמיק מאוד בנושא זה, ומפרט ומחלק את הדברים לשתיה דרגות שונות. במשנתו של הרבי, הקשר המתבטא בעניין הבחירה נעלה הרבה יותר מהקשר של אב ובן; ומאידך, בעומק הדברים מתברר שבאב ובן מצויה דרגה חדשה של התקשרות, הנעלית יותר מהקשר המתבטא בבחירה.

ביאור הדברים:

הקשר של האב אל בנו, על-אף היותו קשר חזק ועצמי, הרי סוף-סוף זהו קשר הנוסף על מציאותו. לפני שהבן נולד, הוא לא היה קיים ומציאותו היא חידוש והוספה כביכול על עצם מציאותו של האב. יתירה מזו: עצם העובדה שקשר זה הוא טבעי, קשר שאינו תלוי בבחירתו של האב, זאת אומרת שהקשר אינו מעצמותו של האבא ממש. כאשר ישנו טבע מסוים שכביכול מכריח את האדם לאהוב, האהבה אינה נובעת מעצמותו של האדם אלא מהטבע המכריח. כל עוד ישנה הגדרה כיצד על האדם לנהוג ולבחור, ההגדרה היא הסיבה לבחירה ולא האדם עצמו. דווקא כאשר האדם חופשי לגמרי וביכולתו לבחור אפילו נגד טבעו - אזי הבחירה נובעת מעצמותו ממש.

במילים אחרות: כשם שבאהבה שכלית הקשר עם הזולת אינו נובע מעצמותו של האדם אלא ממעלותיו של הזולת המושכות את האוהב אליו, כך גם בקשר האב אל בנו - האהבה אינה נובעת מעצמותו של האב בלבד, אלא יש לה סיבה חיצונית כביכול: העובדה

הימצאו היא האמת של כל הנמצאים - כך גם בני-ישראל, שהם "כולא חד" עמו, יכולים לראות "בכל דבר שהמציאות שלו גופא היא אלקות", ולגלות את ה"מעיינות" בתוך ה"חוצה" עצמו.

כלומר: כיוון שהסיבה לכך שאמיתת הימצאו היא אמיתת המציאות של הנברא הוא מפני ש"לגבי עצמות אור-אין-סוף אין שום מציאות שחוץ ממנו", אם כן בהכרח לומר שנשמות ישראל, שבכוון לגלות אמת זו בעולם, מושרשות בדרגה זו עצמה.

כמבואר במאמרי חסידות, הקשר בין ישראל לקב"ה הוא בדוגמת הקשר העצמי בין האב והבן. ובלשון החסידות: "שרש נשמות ישראל הוא בבחינת פנימיות ועצמות אור-אין-סוף, וכמו שכתוב בנים אתם לה' אלקיכם, כמו שהבן שנמשך מעצמות מוח האב, כמו כן נשמות-ישראל הם מבחינת פנימיות ועצמות אור-אין-סוף".

ליתר ביאור: הקשר בין שני חברים אינו קשר עצמי, אלא שראובן אוהב את מעלותיו של שמעון ולכן הוא קשור עמו. זו אהבה הנובעת משכלו והבנתו של ראובן אל מעלותיו של שמעון. וכיוון שהתכונות והמעלות של האדם הן החיצוניות שלו, לא מהותו העצמית, אם כן הקשר הוא חיצוני בלבד; מה שאין כן האהבה של אב אל בנו אינה מפני שבשכלו הוא מבין את מעלותיו של הבן, אלא הקשר הוא בעצם המציאות. לכן, אהבה הנובעת מהשכל עלולה להתבטל - כאשר בטל דבר בטלה האהבה. אם שמעון ישתנה לפתע, אהבת ראובן אליו תחלוף גם היא; אולם אהבת האב אל בנו אינה תלויה בדבר - היא אינה בנויה ממעלות כאלה או אחרות, אלא זו אהבה עצמית.

בהתאם לכך, גם הקשר בין הקב"ה לבני-ישראל אינו בנוי רק על כך שבבני-ישראל ישנן מעלות עצומות ונפלאות; וכן לאידך, הקשר של ישראל לקב"ה אינו תלוי רק בכך שהיהודי מכיר במעלותיו הגדולות של הבורא. הקשר ביניהם הוא הרבה יותר פנימי מזה; זהו קשר עצמי.

לכן אומר הקב"ה "בין כך ובין כך בני הם" - איך שיתנהג היהודי הוא נשאר בנו של הקב"ה; וכך גם מצידו של היהודי - "אף על גב דאזיל הכא והכא דיוקנא אשתאר כך לעולם": יהודי יכול לפנות לכיוונים שונים ומשונים, אבל כל זה הוא רק בחיצוניות, אולם בפנימיות, החותם האלוקי, "דיוקנא", נשאר בו לעולם.

במאמרי חסידות מובא בהקשר זה עניין הבחירה של הקב"ה בישראל: בחירה גם היא מבטאת קשר עצמי בין הבוחר לנבחר, שהרי בחירה משמעותה שישנם שני דברים שווים בעיני הבוחר, ומצידם אין סיבה לבחור

אבל המדובר הוא על יחס עצמות האדם אל המציאות החיצונית.

אך הקשר של בני-ישראל עם הקב"ה אינו מתחיל בעצמותו של הקב"ה כפי שהוא מתבטא כלפי חוץ; הקשר הוא עם עצמותו ממש, כפי שהוא ביחס לעצמו. על עניין זה לאמיתתו אין משל מכוון בגדרי הנבראים, אך אפשר לקרב זאת קצת אל השכל על-ידי הבנת המהות הפנימית של הקשר בין האב לבנו, כפי שהוא בא לידי ביטוי בהלכות התורה, בדיני ירושה.

הרבי מביא בהקשר זה את דברי הגאון הרוגוצ'ובי, המבאר שבירושה ישנם שני אופנים: ישנו אופן בירושה שכל תוכנו הוא בשייכות לירושת הנכסים - מצד קרבתו של היורש, יש לו את הזכות לרשת את נכסיו של המוריש; אך יש אופן נעלה הרבה יותר: לא מדובר על פעולה כלשהי, על העברת הנכסים ליורש; היורש עומד במקום המוריש עצמו, וכתוצאה מכך, בדרך ממילא, הוא יורש את נכסיו.

על זה נאמר "תחת אבותיך יהיו בניך" - בהסתכלות התורנית, תוכנה של ירושת הבן הוא לא העברת נכסי האב אל הבן, אלא הבן עומד תחת מציאות האב והוא הופך להיות עצם מציאותו; ואילו העברת הנכסים אל הבן אינה אלא תוצאה צדדית מכך שנכנס תחת מציאות האב.

וכך גם בנמשל בקשר של ישראל עם הקב"ה: הקשר של נשמות ישראל עם אבינו שבשמים הוא לא רק עם הקב"ה כפי שהוא מתייחס לפעולה כלשהי; נשמות ישראל קשורות עם הקב"ה כפי שהוא בעצמותו, למעלה מהיותו מכונה בתואר "אב" ואף למעלה מהיותו בבחינת "בוחר".

התואר "אב" מתאר שישנה מציאות של "בן" והאהבה אליו אינה נובעת מבחירתו החופשית, מעצמותו של האוהב ממש, אלא זו אהבה טבעית כביכול; יתירה מזו, גם התואר "בוחר", המתייחס אל הבחירה החופשית של העצמות, מתאר את יחס עצמותו של הבוחר אל הדבר הנבחר, אל המציאות שבחוץ. אך ישראל קשורים עם הקב"ה כפי שהוא בעצמותו ממש. ובלשון הרבי: "ישראל מושרשים בהעצמות עצמו", וכביכול הקב"ה נתן והעניק לנו את כל-כולו.

קשר עמוק זה הוא גם מצידו של היהודי - כל עצמותו קשורה אל הקב"ה. משמעות הדברים בעבודתו היא, שבכוח נשמתו יהודי יכול להגיע לדרגה כזו שאין לו בעולמו שום דבר אחר אלא רק הקשר החזק והעצמי עם הקב"ה עצמו.

שהבן הוא המשך מציאותו של האב, היא הגורמת לאהבה טבעית זו מהאב לבנו.

כנפש האדם יש דרגות רבות זו לפנים מזו. יש דרגה שלגביה דבר חיצוני ממש תופס מקום ומעורר אהבה; יש דרגה פנימית יותר שמציאות של "זולת" ממש אינה תופסת מקום שם, אך מציאות של בן, שהוא "כרעא דאבוה", כן תופסת שם מקום. אך גם דרגה זו אינה עצמותו של האב ממש; בעצמותו של האדם - שום דבר אינו תופס מקום. לגבי עצמות הנפש מאומה אינו קיים, אלא הכל נובע מהאדם עצמו.

ונמצא, שגם אהבה שכלית וגם אהבת הבן הטבעית נובעים מדרגת הנפש בה מציאות מבחוץ יכולה לעורר ולגעת (אלא שישנו הבדל: אהבה שכלית מעוררת את חיצוניותו בלבד, ואילו אהבת הבן מעוררת את פנימיותו); מה שאין כן הבחירה מבטאת את הנפש עצמה, את הדרגה העצמית שבה הכל נובע מהבוחר ולמאומה מבחוץ אין שום תפיסת מקום.

אם כן, משל הבחירה ומשל האב והבן מבטאים שתי דרגות שונות בהתקשרות העמוקה של הקב"ה עם ישראל: משל האב והבן עוסק בדרגת האלוקות המצומצמת במידת מה, עד שמציאות ה"בן", נשמות ישראל שנמשכו מפנימיות האלוקות, תופסת שם מקום; ואילו משל הבחירה מבטא שהקשר של ישראל עם הקב"ה קיים בעצמותו ממש, בבחינה זו עליה נאמר "גם בן ואח אין לו". גם בדרגת האלוקות כפי שהיא מופשטת לגמרי, בבחינה שאין שום הגדרות והגבלות, ומאומה אינו תופס מקום - גם שם בחר הקב"ה לרצות בישראל ולהתקשר עמם בקשר עצמי.

"תחת אבותיך יהיו בניך"

ת. לכאורה הגענו כבר לשיא השיאים. טיפסנו ועלינו עד לקב"ה עצמו, ושם, כפי שהקב"ה מופשט ומרום מהכל, הוא בחר להתקשר עם נשמות ישראל - "ישראל ומלכא בלחודוהי", ונראה שמעבר לכך אין מה להוסיף. אך הרבי ממשיך ומעמיק בעניין ומבאר שלב נוסף בעוצמת הקשר.

למרות מעלתה העצמית של הבחירה, הרי סוף-כל-סוף הבחירה אינה עוסקת במהות האדם עצמו, אלא עניינה הוא לבחור במה לרצות (או יותר מכך: האם לרצות או לא לרצות). עצם עניין הבחירה הוא איך להתייחס אל המציאות שבחוץ. אמנם המציאות שבחוץ אינה תופסת מקום כלל לגביו, אלא הוא עצמו הקובע האם לרצות ובמה לרצות, אבל בחירה זו עצמה היא כלפי המציאות שמחוץ הימנו - כיצד יהיה יחסו אל הזולת. האדם עצמו הוא הקובע כיצד להתייחס,

ב"דור השביעי" המסיים את ההמשכה והגילוי של מעיינות החסידות שהחל רבינו הזקן לגלות, מתגלה כיצד ה"מעיינות" פועלים על הרובד המעשי והתחתון של עולם העשייה.

דבר זה בא לידי ביטוי במפעל השליחות הגדול שהקים הרבי בדור זה. מלבד רבבות יהודים שנכנסו תחת כנפי השכינה בכל קצווי תבל, ומלבד בירור הניצוצות העצום הנעשה על-ידי הפעולות הרחבות בהקמת מאות ואלפי בתי מדרש ובתי כנסת, מוסדות חינוך ומקוואות בפנינות הכי נידחות בכל רחבי העולם כולו, הרי שהשליחות עצמה מגלה אצל אותם יהודים שזכו להצטרף למפעל מיוחד זה את המעיינות העמוקים שבנשמת היהודי.

השליחות בעיני הרבי היא ההתמסרות המוחלטת של יהודי לתפקידו "לשמש את קונו". כאשר הרבי מורה לאברך צעיר לעזוב את מקום הולדתו ולהקדיש את כל חייו ל"שליחות", הוא משריש ומחדיר בפנימיותו את ההכרה שכל מציאותו של היהודי היא הקשר שלו אל הקב"ה, ולכן כל חייו משועבדים למילוי רצונו.

וכאשר יהודי מקיים את הציווי "לך לך מארצך ממולדתך ומבית אביך" - הוא עוזב את הרגליו, את נוחיותו, את מקומו ואפילו מוותר על ההידור בתנאי חייו הרוחניים למען עשיית הדירה בתחתונים לקב"ה, למען קירוב נשמות תועות לאביהן שבשמים והרוויית צימאונן הפנימי במעיינות התורה והחסידות - מתגלה עומק הקשר העצמי של היהודי עם הקב"ה.

אם כן, גוף עבודת השליחות מקשרת את ה"שליח", היהודי, עם ה"משלח", הקב"ה, בתכלית החיבור, כמו שמצינו בהלכה ש"שלוחו של אדם כמותו" - השליח הופך להיות "כמותו", כמו המשלח ממש. לכן בפעולתו של השליח ישנו כוחו של המשלח, והוא יכול לפעול דברים שמצד עצמו אין לו כוח לעשותם.

תפקידו המיוחד והחביב של ה"דור השביעי" טרם נסתיים. בדור זה, בו ניתנו הכוחות "לגמור המשכת השכינה, ולא רק שכינה כי אם עיקר שכינה, ובתחתונים דוקא", הזכות והחובה על כולנו, להפיץ את המעיינות בעצמנו ובסביבתנו בתוקפם, קיימים. כל עוד לא זכינו לביאת משיח צדקנו וכל עוד ישנה פינה בעולם בה לא נתגלו מעיינות התורה והחסידות - המשימה עוד לא הושלמה, ועל כל יהודי להירתם למלאכת הפצת היהדות והפצת המעיינות חוצה. על-ידי כך נורז את ה"אתי מר", הוא מלך המשיח, שיבוא ויגאלנו בקרוב ממש.

זהו מקור הכוח של נשמות ישראל לראות את אמיתת הימצאו בבריאה עצמה, ולגלות את ה"מעיינות" עצמם בתוך ה"חוצה" עצמו: אם הקשר של יהודי עם הקב"ה היה מתחיל בדרגת הבחירה בלבד, זאת אומרת שהוא מושרש בדרגה זו שבדקות דקות יש יחס למציאות שבחוץ (שהרי זהו עניין הבחירה - לבחור כיצד יהיה היחס אל המציאות שבחוץ כנ"ל). אולם כיוון שיהודי מושרש בעצמותו של הקב"ה ממש, "תחת אבותיך יהיו בניך", אם כן, כשם שבעצמותו של הקב"ה אין שום יחס למציאות אחרת ממנו, אלא אדרבה אמיתת המציאות של כל דבר היא אמיתת הימצאו - כך גם ליהודי יש את הכוח לראות את הבריאה באופן זה ולגלות בתוך ה"חוצה" את ה"מעיינות" עצמם.

אולי ניתן לומר, שושרש עמוק זה מתגלה ביהודי על-ידי התמסרותו המוחלטת להשלים את כוונת הקב"ה בעשיית ה"דירה בתחתונים": הן ב"תחתונים" שבקרבנו - להפוך את ה"שטות דקליפה" ל"שטות דקדושה". והן ב"תחתונים" כפשוטו - לקרוא ולהקריא "א-ל עולם" בכל מקום בעולם. כאשר יהודי מתמסר לגמרי לתפקידו ואינו מחפש שום עילוי לעצמו, אפילו לא את מעלת מסירות הנפש - אזי מתגלה בנפשו שכל מציאותו אינה אלא התאחדותו המוחלטת עם הקב"ה. אין לו שום עניין לעצמו, אלא כל מהותו היא השלמת הכוונה העליונה. הוא עומד תחת מציאות האב, "תחת אבותיך יהיו בניך", וכל עניינו הופך להיות עצם מציאות האב - הקב"ה והשלמת רצונו.

מהותה של ה"שליחות"

ט. אם נסכם את העניין נמצא, שבדור השביעי להפצת המעיינות חוצה על-ידי רבינו הזקן, ההפצה התרחבה והתפשטה עד שכביכול "פנים חדשות באו לכאן". בימינו ניתנו הכוחות להפיץ ולגלות את המעיינות לכל יהודי ובכל מקום; יתירה מזו: ביאורי החסידות של הרבי זי"ע, הנשיא השביעי של שושלת חב"ד, מסבירים את ענייני החסידות העמוקים ביותר בהיגיון האנושי היכול להתקבל בשכלו של כל אדם, ומעיינות החסידות שהתגלו בדורנו, פותחים לפנינו הסתכלות פנימית חדשה אף על מהות הבריאה עצמה. אך מעבר לכל זאת, ישנו צד עיקרי נוסף בהנהגתו של הרבי, המבטא גם הוא את גמר הורדת השכינה למטה.

בנשיאותו ומנהיגותו של הרבי אנו מוצאים חיבור בין המעיינות האלוקיים של פנימיות התורה לדרך ההנהגה בחיים המעשיים, והרי "המעשה הוא העיקר".



















חוברת זו יוצאת לאור

לעילוי נשמת

הרה"ח עוסק בצרכי ציבור, רב פעלים

אפרים זלמן ע"ה סודקביץ

נלב"ע כ"ו טבת ה'תשע"ג

•

ולזכות יבדלה"ט בני משפחתו

שיחיו

כ"ה. מנחם-אב ה'תשע"ז

הננו להזמין את ציבור אנ"ש והתמימים באה"ק,
שוחרי תורה ולומדיה, ליום לימוד ועיון מיוחד
במעמד השנתי השביעי של

ירחי כלה

בקשר ובסמיכות ליום הארציים הע"ג של
ב"ק הגה"ח המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אשר יעמוד בשנה זו כמיט
כל השביעין חביבין
תורת הדור השביעי ואתגרי הדור השביעי

ביום שני, חמשה עשר באב ה'תשע"ז (7/8/2017), בשעה 2:00 בצהריים
בהיכל ישיבת "תומכי תמימים" המרכזית בכפר חב"ד

2:00 • מושב א - עיונים בתורת רבינו

הגה"ח הרב מאיר אשכנזי
מרא דאתרא כפר חב"ד
הדלקת נרות שבת - שלום בית, כבוד ועונג

הגה"ח הרב יעקב גולדשמיד
מראשי ישיבת "תומכי תמימים" המרכזית
החדוש ב"אמונה וביטחון" במשנת רבינו

3:30 • מושב ב - עיונים בתורת בעל ההילולא

הגה"ח הרב שניאור זלמן גופין
משפיע ישיבת "תומכי תמימים" המרכזית
ה"דביר" - ממוצע בין קודש הקדשים לקודש

16:00 • מושב מיוחד - תורת הדור השביעי

תורת מנחם - התנועדות הרה"ח הרב מנחם דוב זבורסקין משפיע בישיבת "תומכי תמימים" מרכז המחקר	מאמרי רבינו הרה"ח הרב אליהו קירשנבויס משפיע בישיבת "תומכי תמימים" המרכזית	אגרות קודש הרה"ח הרב מרדכי מנשה לאופר שליח רב העיר י"א סאפורה. ממקימי תנועת הקדיש
ליקוטי שיחות הרה"ח הרב מנחם מענדל רייזענס מחבר ספרים מפורסמים	ביאורים לפירוש רש"י הרה"ח הרב יחזקאל סופר משפיע בישיבת "תומכי תמימים" המרכזית	רשימות קודש הרה"ח הרב אליהו וואלק משפיע בכפר חב"ד

18:30 • משא מרכזי - "ובשביעי רצית בו"

הגה"ח הרב חיים שלמה דיסקין
שליח הרבי ורב העיר קרית אתא

19:00 • מושב מרכזי - אתגרי הדור השביעי, רב שיח עם רבני קהילות אנ"ש

הגה"ח הרב אליהו יוחנן גורארי רב קהילת חב"ד ורב העיר חולון, חבר ב"ד רבני חב"ד באה"ק	הגה"ח הרב חיים שלמה דיסקין שליח הרבי ורב העיר קרית אתא
הגה"ח הרב סעדיה מעטוף שליח הרבי ורב קהילת חב"ד בברקת	הגה"ח הרב שניאור זלמן ירוסלבסקי רב קהילת חב"ד באלעד

הגה"ח הרב מרדכי ביסטריצקי רב קהילת חב"ד בעיה"ק צפת

ניתן להפנות שאלות לרב שיח עם רבני חב"ד במייל: Yarcheikalah@gmail.com

בברכת התורה
ישיבת "תומכי תמימים" המרכזית

ירחי כלה

התשע"ז - ה'תשע"ז
ישיבת "תומכי תמימים" המרכזית



"הנני מחבב מאוד
את העניין בכללות,
והרי זה מכבדו (בחיי
ו)גם לאחר מותו ועל-
ידי תורה הוא כבוד
הכי גדול!"

ומדברי רובי לרב אברהם הרשבורג ר"ל
מאמרינו, על השתתפותו ב"ירחי כליל השלום"

כיבוד קל
יוגש במשך כל היום

תשורה מיוחדת
תחולק למשתתפים

3.00

